

ROSZCZENIE MATKI W CIAŻY NA PODSTAWIE ART. 142 KODEKSU RODZINNEGO I OPIEKUŃCZEGO

Przedmiotem niniejszego opracowania są roszczenia matki będącej w ciąży w przypadku uwiarygodnionego ojcostwa. Poniżej omówię okoliczności oraz zasady dochodzenia tych roszczeń uregulowanych zasadniczo w art. 142 Kodeksu Rodzinnego i opiekuńczego (KRiO).

Stosownie do art. 142 KRiO, *"Jeżeli ojcostwo mężczyzny niebędącego mężem matki zostało uwiarygodnione, matka może żądać, ażeby mężczyzna ten jeszcze przed urodzeniem się dziecka wyłożył odpowiednią sumę pieniężną na koszty utrzymania matki przez trzy miesiące w okresie porodu oraz na koszty utrzymania dziecka przez pierwsze trzy miesiące po urodzeniu. Termin i sposób zapłaty tej sumy określa sąd."*

Należy zauważyć, że powyższy przepis reguluje uprawnienia, a tym samym ochronę, matki dziecka jeszcze nie narodzonego. Ustawodawca zabezpiecza w ten sposób matkę nienarodzonego dziecka aby ta mogła dochodzić środków niezbędnych do utrzymania jej samej i dziecka tuż po urodzeniu.

Treść przedmiotowego przepisu wskazuje jednoznacznie, że matka dziecka może wystąpić do Sądu aby ten zobowiązał ojca dziecka do wyłożenia odpowiedniej sumy pieniężnej pozwalającej na utrzymanie przez okres 3 miesięcy w okresie porodu matki dziecka i w okresie pierwszych 3 miesięcy dziecka po jego urodzeniu. Łącznie więc ojciec dziecka może ponieść koszty utrzymania matki i dziecka na podstawie tego przepisu przez okres 6 miesięcy. Jest to okres maksymalny ale może przez Sąd ulec skróceniu. Sformułowanie "w okresie porodu" wskazuje i pogląd taki wyrażany jest w doktrynie prawa rodzinnego (np. w komentarzu do KRiO pod red. M. Frasza), że nie musi to być ściśle okres ostatnich 3 miesięcy ciąży. Sąd powinien brać pod uwagę fakt wsparcia finansowego udzielonego przez ojca dziecka również w okresie wcześniejszym.

Przesłanką dochodzenia roszczenia uregulowanego w art. 142 KRiO jest uwiarygodnienie ojcostwa mężczyzny niebędącego mężem matki. Kobieta występująca z przedmiotowym roszczeniem powinna w pierwszej kolejności wykazać fakt samej ciąży np. przez przedłożenie zaświadczenia lekarskiego, a następnie

uwiarygodnić ojcostwo pozwanego. Uwiarygodnienie *”oznacza co najmniej potrzebę uprawdopodobnienia pochodzenia dziecka od wskazanego mężczyzny, przy czym stopień tego uprawdopodobnienia nie musi graniczyć z dowodem ojcostwa i wydaje się, że wystarczy takie uprawdopodobnienie, które może nawet w pewnym zakresie wskazywać na to, że pozwany jest ojcem dziecka, np. poprzez porównanie stanu zaawansowania ciąży z datą obcowania płciowego stron”* (M. Habdas, komentarz do art. 142 KRiO, pod red. M. Frasz, w LEX).

Realizacja roszczenia następuje przez złożenie wniosku o zabezpieczenie na podstawie art. 754 KPC. Na podstawie tego przepisu *”Sąd może jeszcze przed urodzeniem się dziecka zabezpieczyć przyszłe roszczenia alimentacyjne związane z ustaleniem ojcostwa, o których mowa w art. 141 i art. 142 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego, przez zobowiązanie obowiązującego do wyłożenia odpowiedniej sumy na koszty utrzymania matki przez trzy miesiące w okresie porodu oraz na utrzymanie dziecka przez pierwsze trzy miesiące po urodzeniu. W sprawach tych termin do wytoczenia powództwa wynosi trzy miesiące od dnia urodzenia się dziecka. Postanowienie sąd wydaje po przeprowadzeniu rozprawy. Przepisy art. 733 § 1 i art. 753² stosuje się odpowiednio.”* Przedmiotowy wniosek może być złożony samodzielnie bądź jako element pozwu.

”Postępowanie zabezpieczające daje szybszą możliwość uzyskania środków utrzymania z uwagi na to, że zgodnie z art. 737 k.p.c. wniosek o udzielenie zabezpieczenia podlega rozpoznaniu bezzwłocznie, nie później jednak niż w ciągu tygodnia od dnia jego wpływu do sądu, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej. Jeżeli ustawa przewiduje rozpoznanie wniosku na rozprawie, należy ją wyznaczyć tak, aby mogła odbyć się w terminie miesięcznym od dnia wpływu wniosku. W przypadku wniosku o zabezpieczenie przyszłych roszczeń alimentacyjnych rozprawa jest obligatoryjna (inaczej niż w pozostałych postępowaniach zabezpieczających o alimenty, gdzie sąd może wydać postanowienie na posiedzeniu niejawnym). Obligatoryjna rozprawa w tym wypadku pozwala sądowi przede wszystkim ocenić twierdzenia matki dziecka uwiarygodniające ojcostwo wskazanego mężczyzny. Wyjątkowo na posiedzeniu niejawnym sąd może wydać postanowienie zabezpieczające, jeżeli osoba obowiązana do świadczeń uzna roszczenie” (M. Habdas, komentarz do art. 142 KRiO, pod red. M. Frasz, w LEX).

Sąd, zabezpieczając przed urodzeniem się dziecka przyszłe roszczenia alimentacyjne związane z ustaleniem ojcostwa, powinien oznaczyć oddzielnie kwoty zabezpieczone na rzecz matki i oddzielnie kwoty zabezpieczone na rzecz dziecka.

”Sąd [ustalając wysokość świadczeń] powinien mieć na uwadze realne koszty utrzymania w danej miejscowości, uwzględniając koszty ponoszone na zapewnienie matce i dziecku zakwaterowania, wyżywienia, środków higieny, zakupu ubrań dla dziecka itp. Zarazem obowiązek utrzymania dziecka spoczywa nie tylko na ojcu, lecz także na matce. Dlatego też sąd, ustalając wysokość należności, jaką powinien uiścić ojciec dziecka, powinien uwzględnić także sytuację majątkową i zarobkową matki, mając jednakże na uwadze, że w okresie połogu i okresie sprawowania opieki nad niemowlęciem możliwości zarobkowe matki dziecka mogą być poważnie ograniczone, a nawet całkowicie wyłączone.” [...] ”Udzielenie zabezpieczenia roszczeń na podstawie art. 754 następuje wyłącznie na wniosek uprawnionej. Sąd jest związany granicami wniosku. W szczególności niedopuszczalne jest nakazanie przez sąd obowiązanemu, aby wyłożył na rzecz matki i dziecka kwoty wyższe niż uprawniona wskazała we wniosku, choćby w okolicznościach sprawy sąd doszedł do przekonania, że świadczenia te mogłyby zostać przyznane na wyższym poziomie niż objęty żądaniem.” (P. Tomasz, komentarz do art. 754 KPC pod red. Olgi M. Piaskowskiej, w LEX).

Radca prawny

Marek Szczechowski